

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

_____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА

“ 22” червня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія сім'ї»

циклу загальної (вибіркової) підготовки
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
спеціальність **053 Психологія**
за освітньо-професійною програмою
Екстремальна та кризова психологія,
Робота з персоналом

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.
Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:
2020-2021 навчальний рік Протокол від «18» червня 2020 року № 11.

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна
ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2020 рік

1. Анотація.

Вивчення курсу «Психологія сім'ї» передбачає розширення та поглиблення загальної теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти, формування професійних компетенцій у галузі психології сім'ї та сімейних відносин. Дана дисципліна орієнтує на науково-методичний, соціально-педагогічний, навчально-виховний та розвивальний види професійної діяльності. Вона забезпечує майбутнього психолога комплексом теоретичних знань та практичних технологій і методів аналізу та розкриває закономірності сімейних відносин, причин їх дестабілізації та методи психологічної допомоги членам родини.

Дисципліна розкриває та наповнює конкретним змістом модель діяльності фахівця у процесі практичної роботи з точки зору комплексного, системного підходу, підвищує загальну психологічну та професійну культуру, поширює професійний та творчий потенціал на підставі усвідомлення та осмислення власних особистісних сенсів та життєвих орієнтацій.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Ільїна Юлія Юріївна - доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат біологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	ilina@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	
Професійні здібності*	Професійні знання та значний досвід викладання психологічних дисциплін
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Вплив родинної атмосфери на виникнення стресу. Збірка наукових праць "Проблеми екстремальної та кризової психології». Вип. 14. Ч. П, 2013 2. Місце родини як цінності у представників ризиконебезпечних професій/ XIX International Scientific and Practical Conference: SCIENTIFIC BASES OF SOLVING OF THE MODERN TASKS. Frankfurt am Main, Germany Bookwire, Germany, Frankfurt am Main, 2020 (у спіавторстві).

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни.

Пререквізити: загальна психологія, вікова та геронтопсихологія, основи психотерапії та психопрофілактики, соціально-психологічний тренінг.

Постреквізити: психологічна допомога в кризових та екстремальних ситуаціях, психологія сексуальності, психологія травмуючих ситуацій.

5. Характеристика навчальної дисципліни.

Мета - теоретичне та практичне вивчення закономірностей функціонування сім'ї, особливостей шлюбних та дитячо-батьківських стосунків, а також специфіки ефективної роботи з сімейними проблемами.

Завдання:

- озброїти здобувачів знаннями, які дадуть їм можливість працювати з різними сімейними ситуаціями;
- вплинути на розумовий та емоційний розвиток здобувачів;
- допомогти їм у вирішенні проблеми професійного самовизначення;
- сформувані навички та уміння психологічного дослідження внутрішньосімейних відносин;
- розширити та поглибити теоретичні знання магістрів стосовно особливостей взаємовідносин між людьми;
- сформувані уявлення про сучасну сім'ю та її життєвий цикл;
- закріпити знання магістрів про психологічну структуру взаємин (як подружніх, так і міжпоколінних);
- сформувані уміння проводити психологічне дослідження сімейних відносин;
- визначити підходи до основних психокорекційних методів в рамках сімейних відносин;
- сприяти розвитку у магістрів уміння застосовувати психологічні знання при організації власної поведінки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання про:

- психологію сім'ї як науку та сферу практичної діяльності психолога;
- психологічний базис родини;
- філо- та онтогенез сім'ї;

- закономірності впливу сімейної системи на розвиток особистості дитини;
- основні типи психологічних проблем, котрі виникають у зв'язку з деформацією сімейних взаємовідносин;
- основні підходи та школи сімейної психотерапії.

вміти:

- аналізувати психологічні особливості сімейних ситуацій;
- діагностувати сімейні стани, ситуації та особливості внутрішньосімейних відносин та визначити шляхи корекції сімейних відносини у випадках необхідності.

Мати навички:

- діагностики сімейної ситуації;
- аналізу та узагальнення отриманої інформації;
- системного мислення;

Комунікація:

донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності; здатність ефективно формувати комунікативну стратегію.

Автономія та відповідальність:

Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

Компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність проведення дослідження на відповідному рівні;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність;
- здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях

Результати навчання:

- вміння організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів;
- узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки;
- розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), проводити їх в індивідуальній та груповій формі;
- вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності;
- здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	1-й
Семестр	2-й
Обсяг кредитів ЄКТС	3
Загальна кількість годин	90 год.
Лекції	20 год.
Практичні, семінарські	24 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	46 год.
Вид підсумкового контролю	Диференційований залік

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
2 семестр (19 тижнів)		
Модуль 1. Предмет вивчення в психології сім'ї.		
1	Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
2 -3	Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
3	Тема 1.3 Характеристика сучасної сім'ї	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
4-6	Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї	Лек. 2– год. Пз. 4– год. СР – 4 год.
Модуль 2. Етапи життєвого циклу сім'ї		
7	Тема 2.1. Дошлюбний період. Формування сім'ї.	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.

7-8	Тема 2.2. Молода сім'я.	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
9	Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
10-11	Тема 2.4. Конфлікти в сім'ї	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
12-13	Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
Модуль 3. Психологічна допомога сім'ї.		
14-15	Тема 3.1. Дитячо-батьківські стосунки	Лек. 2– год. Пз. 2– год. СР – 4 год.
16-19	Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин	Лек. 0– год. Пз. 2– год. СР – 6 год.

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури.

Базова

1. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, спеціальність 053 – Психологія, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки.
2. Освітньо-професійна програма «Робота з персоналом» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, спеціальність 053 – Психологія, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки.
3. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. Курс лекцій. - К.: МАУП. 2001. - 96 с.
4. Дружинин В.Н. Психология семьи. Спб.: Питер. 2.005. 296 с.
5. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / [За ред. З. Г. Кісарчук]. К.: Вид-во ін-ту соціології НАН України. 1998. 181 с.
6. Поліщук В.М., Ільїна Н.М. та ін. Психологія сім'ї. Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. 239 с.
7. Седих К. Психологія сім'ї. - К.: Академія. .192 с.
8. Ушакова І.М. Психологія сім'ї. Конспект лекцій. [Електронний ресурс] // http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/konspekt_lekcij_PsS.pdf

Допоміжна

1. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї: навч. посібник, Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.

2 Федоренко Р. П. Психологія сім'ї [Текст]: навч. посіб. -Луцьк : Вежа-Друк. 2015. - 364 с.

3. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. М.: Зксмо-Пресс, 2000. - 512 с.

4. Эйдемиллер З.Г. Юстицкис В.В. Психология и психотерапия семьи. СПб.: Речь. 1999. 276 с.

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Психофізіологія» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);

друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;

третья – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції (активність під час занять)	4	1	4
	Практичні заняття (активність під час занять)*	5	3	15
	Модульний контроль (письмова робота)*	1	12	12
Разом за модуль № 1				31
Модуль № 2, 3	Лекції (активність під час занять)	6	1	6
	Практичні заняття (активність під час занять)*	7	3	21

	Модульний контроль (письмова робота) *	1	12	12
Разом за модуль № 2				39
Разом за поточний контроль				70
II. Індивідуальна самостійна робота				18
III. Диференційований залік				12
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів):

3 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади; демонструє творчий підхід в обговоренні, робить висновки, ґрунтуючись на додатково використаній літературі.

2 бали – здобувач демонструє усвідомленість та розуміння проблематики, яка обговорюється, володіє теоретичним матеріалом, використовуються професійні терміни, робить висновки.

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми; обґрунтування відповіді недостатнє, висновки сформульовані не коректно.

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, наукової літератури тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього практичного заняття в межах окремого залікового модуля.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 12 балів):

12 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, застосовує його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу, оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовує міжпредметні зв'язки.

11 балів – здобувач вищої освіти здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних закономірностей; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію, добирати аргументи на підтвердження певних думок.

10 – 8 балів – здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу під час виконання завдань, але припустився низки суттєвих помилок; показав систематичний характер знань із дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.

7 - 5 здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні, може виявляти знання та розуміння основних положень, на елементарному рівні може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, робити висновки.

4 – 2 бали – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; зробив значну кількість помилок при написанні контрольної роботи, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.

1 бал - здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються ним окремими словами чи реченнями. Але він спроможний самостійно допрацювати програмний матеріал і підготуватися до перескладання.

0 балів – відповідь відсутня.

Перелік основних питань до модульних контролів.

Модуль 1. Сім'я як предмет вивчення в психології сім'ї.

1. Психологія сім'ї як наука.
2. Актуальність виникнення науки про психологію сім'ї.
3. Теоретична основа психології сім'ї.
4. Об'єкт та предмет психології сім'ї.
5. Напрямки вивчення сім'ї в сучасні психології.
6. Макро- та мікро- та суб'єктивно-особистісний рівні вивчення сім'ї.
7. Підходи до вивчення сім'ї (еволюційний, функціональний, етологічний, емпіричний, соціально-психологічний).
8. Труднощі у вивченні сім'ї.

9. Методи психології сім'ї.
10. Сім'я та шлюб як предмет психології сім'ї.
11. Зміни сім'ї та шлюбу в історії суспільства.
12. Стилї відношення до дітей в історії суспільства.
13. Національні особливості шлюбно-сімейних стосунків.
14. Особливості розвитку української сім'ї.
15. Проблеми сучасної української сім'ї та фактори їх виникнення.
16. Сучасні підходи до вивчення проблем функціонування шлюбу та сім'ї.
17. Характеристика понять «шлюб», «подружжя», «сім'я».
18. Сім'я як соціальний інститут, мала група та система.
19. Функції сім'ї.
20. Типології та класифікації подружжя та сімей.
21. Нетрадиційні (особливі) сім'ї (за В. Сатир).
22. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
23. Структура сім'ї та її характеристика.
24. Топографічна модель сім'ї.
25. Поняття зв'язку та ієрархії в структурі сім'ї.
26. Властивості взаємовідносин в сім'ї.
27. Підструктури сім'ї та їх взаємовідносини.
28. Сімейні правила та їх види.
29. Подружній контракт та взаємні очікування.
30. Сімейні ролі та їх класифікації.
31. Система рольової ієрархії в сім'ї. Прийняття відповідальності.
32. Фактори прийняття ролі в сім'ї.
33. Патологізуючі сімейні ролі.
34. Границі сім'ї: їх властивості та види.
35. Сімейні міфи та легенди.
36. Повідомлення в сімейних відносинах.
37. Функціональні та дисфункціональні стабілізатори сімейної системи.
38. Сімейна історія та її вивчення.
39. Життєвий цикл сім'ї.
40. Стадії життєвого циклу сім'ї.
41. Етапи розвитку сім'ї.
42. Типи змін сім'ї.
43. Завдання розвитку сім'ї на кожному з етапів її розвитку.
44. Основні проблеми сім'ї на кожному з етапів її розвитку.
45. Сімейні кризи та їх види.
46. Характеристика нормативних та ненормативних криз сімейного розвитку.

Модуль 2. Етапи життєвого циклу сім'ї.

1. Проблема готовності до шлюбу та її обґрунтування.
2. Теорії вибору шлюбного партнера.
3. Характеристика дошлюбного періоду в житті пари.
4. Основні функції дошлюбного періоду.

5. Дошлюбне знайомство та його характеристики.
6. Якості, сприятливі для вступу у шлюб.
7. Теоретична модель співвідношення процесів міжособистісного сприйняття й динаміки дошлюбних стосунків.
8. Дошлюбні фактори (позитивні і негативні).
9. Фактори «ризиків» для укладання шлюбу.
10. Проблема мотивації вступу до шлюбу.
11. Любов як психологічна проблема і мотиватор вступу до шлюбу.
12. Моделі любові.
13. Етапи становлення любові.
14. «Пастки» любові.
15. Проблеми молодої сім'ї.
16. Адаптація та її види на початкових етапах шлюбно-сімейних відносин.
17. Первинна та вторинна адаптація в шлюбі.
18. Компоненти та рівні адаптації.
19. Сімейна сумісність та її рівні.
20. Сексуальна сумісність партнерів: показники та проблеми.
21. Інтелектуальна та характерологічна сумісність подружжя.
22. Підходи до вирішення завдання сумісності в сім'ї.
23. Індивідуально-психологічні характеристики сумісності в сім'ї.
24. Чотирикомпонентна структура взаємодії в шлюбі.
25. Спрацьованість партнерів у шлюбі.
26. Стійкість та стабільність шлюбу та їх детермінанти.
27. Механізми інтеграції в сім'ї.
28. Соціально-психологічний механізм «спільності долі».
29. Соціально-психологічний механізм «емоційної ідентифікації з сім'єю».
30. Несумісність шлюбних партнерів: її причини та результати.
31. Сімейні конфлікти та їх особливості.
32. Біполярність конфліктів у сім'ї.
33. Стадії сімейних конфліктів.
34. Види та типи сімейних конфліктів.
35. Мотивування сімейних конфліктів.
36. Причини подружніх конфліктів.
37. Відмінності між щасливими та нещасливими подружніми союзами.
38. Типові моделі поведінки чоловіка та дружини в сімейних конфліктах.
39. Принципи спільного життя, які дозволяють уникати конфліктів.
40. Сімейна сварка та її характеристики.
41. Стратегії виходу з сімейних конфліктів.
42. Сімейний стрес та емоційне вигоряння в сім'ї.
43. Сімейні труднощі та їх основні ознаки.
44. Ревнощі в сімейних відносинах: як самостійний феномен та як компонент по-чуття любові.
45. Типи ревнощів та їх індивідуальні відмінності.
46. Подружні зради: мотиви та причини.
47. Розлучення як соціально обумовлений феномен в житті сім'ї.

48. Основні фази та стадії розлучення.
49. Стадії розлучення за А. Маслоу.
50. Мотиви розлучень.
51. Фактори ризику розлучень.
52. Типові причини розлучень.
53. Наслідки розлучень.
54. Повторний шлюб як феномен сімейного життя.
55. Різновиди повторних шлюбів.
56. Мотиви вступу в повторний шлюб.
57. Особливості різних видів повторних шлюбів.

Модуль 3. Психологічна допомога сім'ї.

1. Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських стосунків.
2. Психоаналітичні підходи до сімейного виховання. (З Фройд, Е. Еріксон, Е. Фромм, Ф. Дальто, Д. Віннікот, Е. Берн).
3. Біхевіористична модель сімейного виховання (Дж. Уотсон, Б. Скіннер, Р. Сіре, А. Бандура).
4. Гуманістична модель сімейного виховання (А. Адлер, Р. Дрейкус, Д. Нельсен, Л. Лотт, Х. Сленн, Т. Гордон, Ю.Б. Гіппенрейтер, Х. Джайнотт, А. Фромм, В. Сатир).
5. Виховання, розвиток та соціалізація особистості як поняття психології сім'ї.
6. Види виховання за К.-Г. Юнгом.
7. Сторони соціалізації.
8. Стадії соціалізації.
9. Фактори соціалізації.
10. Специфіка сімейної соціалізації.
11. Фактори впливу сім'ї на соціалізацію дитини.
12. Основні характеристики дитячо-батьківських стосунків.
13. Функції сім'ї в розвитку особистості дитини.
14. Батьківське ставлення та його компоненти. Батьківська позиція та батьківська устано-вка.
15. Типи батьківського ставлення.
16. Типи батьківських позицій.
17. Тип та стиль сімейного виховання.
18. Класифікації типів та стилів сімейного виховання .
19. Детермінанти батьківського ставлення.
20. Психологічні бар'єри, що заважають сімейному вихованню (за В.А. Кан-Каліком).
21. роль батька в сімейному вихованні.
22. Роль матері в розвитку дитини.
23. Роль прабатьків в сімейному вихованні.
24. Роль сіблінгів у розвитку дитини.
25. Специфіка сімейного консультування.

26. Порівняльна характеристика сімейного консультування і сімейної психотерапії.
27. Етапи розвитку сімейного консультування.
28. Стадії сімейного консультування.
29. Консультативний цикл.
30. Теоретичні моделі сімейного консультування.
31. Психодинамічний підхід сімейного консультування (теорія сімейних систем М. Боуена, контекстова теорія)
32. Біхевіористський підхід в сімейному консультуванні.
33. Системний підхід до консультування сім'ї (структурна модель, гештальт-модель, стратегічна модель, модель, заснована на досвіді, комунікаційна модель).
34. Раціонально-емоційна терапія та нарративний підхід в сімейному консультуванні.
35. Професійна позиція консультанта при роботі з сім'єю.
36. Базові складові наповнення професійної позиції консультанта.
37. Функції психолога при роботі з сім'єю.
38. Види психологічної допомоги сім'ї.
39. Бесіда як основний метод роботи консультанта з сім'єю.
40. Вербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.
41. Невербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.
42. Техніки сімейного консультування (спрямовані на зміну поведінки; Спрямовані на зміну образів; соціометричні техніки).
43. Особливості сімейного консультування в різних ситуаціях (при виборі шлюбного партнера; при розлученні; при сиблінгових проблемах; при проблемах відносин з дітьми; при розлученні пари без дітей та пари з дітьми тощо).

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці. Вона вчить з першого курсу оволодівати теоретичними знаннями, узагальнювати та систематизувати їх.

Самотійна робота проводиться у різних формах: пошуку відповіді на проблемні питання при підготовці до семінарських та практичних занять, самотійного опрацювання деяких питань з теми, написання рефератів та доповідей, конспектування та анотування літератури. Кожна форма самотійної навчальної діяльності спрямована на удосконалювання психологічних знань з окремих тем, навчання застосуванню цих знань для рішення прикладних задач, формування умінь і навичок психологічного дослідження, придбання умінь і навичок практичної психологічної роботи.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 18 балів):

18-14 балів – при виконанні самотійної роботи здобувач продемонстрував творчий підхід, пошукову активність. Проаналізовані

основні джерела: книги, методичні посібники і розробки, статті в наукових і науково-методичних журналах, збірниках наукових і науково-методичних робіт, матеріали конференцій, веб-сторінки в Інтернеті. Магістрант вміє послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання. Текст реферату є оригінальним.

13 – 9 - здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує статистичні дані. Текст реферату є оригінальним.

8 – 4 – здобувач правильно викладає матеріал, здійснює частково порівняльний аналіз деяких теорій, концепцій, частково демонструє здатність робити висновки та узагальнення, не аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання, не використовує фактичні та статистичні дані. Текст реферату є частково оригінальним.

3 -1 бали - здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Реферат містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність зрозуміти її зміст. Текст реферату є неоригінальним.

0 балів - здобувач зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно. Текст реферату є повністю ідентичним тексту підручника, статті, наукового видання чи конспекту або повністю ідентичним реферату з інтернету.

Перелік рекомендованих тем для обговорення тем та тем для написання рефератів (індивідуальна самотійна робота здобувачів вищої освіти):

1. Соціально-психологічна сутність сім'ї та її структура.
2. Функції сім'ї та їх психологічний аналіз.
3. Типологія сімей. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.
4. Роль держави та соціальних інститутів у розвитку сучасної сім'ї в Україні.
5. Значення дисципліни «Психологія сім'ї» в професійній діяльності практичного психолога.
6. Розвиток шлюбно-сімейних відносин в історії суспільства.
7. Періодизація розвитку інститута сім'ї за С.І.Голодом.

8. Обґрунтувати думку про те, що проблеми сім'ї та шлюбу важко досяжні для вивчення.
9. Обґрунтувати думку про те, що для вивчення сім'ї досить важко і проблематично застосовувати наукові методи.
10. Характеристика поглядів зарубіжних та вітчизняних вчених на проблему дослідження сім'ї.
11. Особливості планування і організації роботи психологічної служби з сучасною сім'єю.
12. Психологічні основи міжособистісних стосунків між юнаком та дівчиною, як важлива передумова майбутнього сімейного життя.
13. Конфлікт між молодими людьми як негативна емоція.
14. Особливості молодої сім'ї та її проблеми.
15. Співвідношення понять "шлюб" і "сім'я". Фактори стабільності шлюбу і сім'ї.
16. Особливості подружнього спілкування і їх вплив на стабільність сім'ї.
17. Психологічне здоров'я сім'ї. Умови створення психологічного здоров'я сім'ї. Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.
18. Моделі вибору супутника життя. Основні мотиви вступу людини в шлюб.
19. Фактори «ризиків» в шлюбі.
20. Соціально-психологічний клімат сім'ї.
21. Феномен любові та її типи.
22. Теорії любові.
23. Ведення самостійного господарства як основа добробуту сім'ї. Бюджет сім'ї.
24. Дозвілля у сім'ї та естетика побуту.
25. Порушення сімейних відносин і його наслідки.
26. Подружня невірність: причини та наслідки.
27. Розлучення як соціально-психологічна проблема.
28. Розлучення : наслідки для дітей, жінок та чоловіків.
29. Проблеми повторного шлюбу.
30. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини.
31. Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини у сім'ї.
32. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей.
33. Особливості стилів сімейного виховання.
34. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.
35. Тактики та способи виховання в сім'ї і типи сімейних відносин.
36. Роль батьків у вихованні дітей.(роль матері, батька, бабусь, дідусів та інших членів сім'ї).
37. Позиція дитини в сім'ї та її вплив на особливості виховання.
38. Актуальні проблеми соціального захисту дитинства.
39. Проблема сирітства. Політика в Україні щодо дітей сиріт.

40. Психологія сім'ї та соціальний захист інтересів жінок.
41. Методи вивчення сучасної сім'ї та її психодіагностика.
42. Мета та завдання психологічної діагностики сім'ї..
43. Умови і техніки проведення соціально-психологічних досліджень сім'ї.
44. Механізми психологічної корекції сімейних стосунків.
45. Система процесу психологічного консультування сім'ї.
46. Особливості використання методів і прийомів сімейного консультування.
47. Сімейна психотерапія як один із видів психологічної допомоги сім'ї.
48. Поняття гендеру та гендерний підхід до сімейних відносин.

Тематика рефератів з курсу

1. Психологічні закономірності повторного шлюбу.
2. Розвиток емоційних відносин від знайомства до шлюбу.
3. Роль батька в сімейному вихованні.
4. Психологічні особливості ситуації після розлучення подружжя.
5. Психологічні труднощі на зрілій і пізній стадії шлюбу.
6. Проблема мачухи та вітчима в сімейних відносинах.
7. Роль бабусі в сімейних відносинах.
8. Психологічний феномен прощення.
9. Особливості подружнього спілкування як показник благополуччя сім'ї.
10. Кризові періоди в шлюбі.
11. Тенденції розвитку сім'ї в сучасному світі: соціально-психологічний аспект.
12. Психологічні проблеми сімейних відносин у повторному шлюбі.
13. Проблема подружньої невірності.
14. Кохання як вищий рівень атракції.
15. Ревнощі як соціально-психологічний феномен.
16. Методи діагностики подружніх і дитячо-батьківських відносин.
17. Характеристика деформацій сімейного функціонування.
18. Феномен влади у сімейних відносинах.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі у формі диференційованого заліку. Залік виставляється за результатами навчальної роботи здобувача в семестрі (виконання здобувачем семестрових індивідуальних завдань та контрольних робіт, виступів на практичних заняттях, активності на лекціях та семінарських і практичних заняттях). До індивідуального навчального плану/залікової книжки виставляється «зараховано», якщо бальна оцінка з дисципліни складає не менше, ніж 50 - 54 бали.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних та семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. Відпрацьовування здобувачами незасвоєних тем в індивідуальному порядку викладачеві у позааудиторний час.

4. З метою зосередженості уваги на засвоєнні матеріалу з теми, що вивчається, під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

5. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

6. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %.

Розробник:
доцент кафедри
психології діяльності в особливих умовах

Юлія ІЛЬІНА